Nr. 4(39) 1939 m. sausio 27 d. II metai.

VARPELIS

„AIDO" PRIEDAS VAIKAMS

Mano tėviškėlė

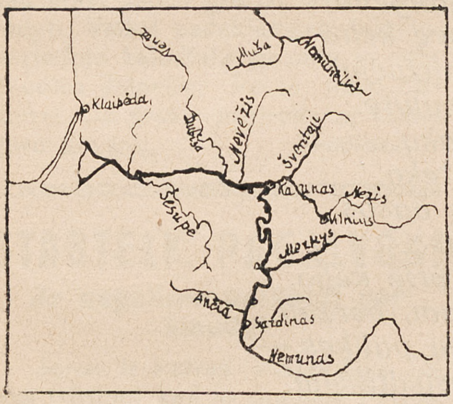
Ir kas užmiršti gali
Tą gimtąjį namelį,
Tą man brangiausią gryčią,
Kur augau aš mažytis.
Maži namų langeliai
Man tą senovę kelia —
Parodę jie mažučiui
Pasaulį ir saulutę.
Dar atmenu ir taką,
Kur tiek bėgioti teko,
Kur braidė kojos basos
Ankstyvo ryto rasą.
Ir tu, stovįs prie kelio,
Svyruok šakom, berželi,
Svyruok vienu palikęs,—
Tur būt, nebsusitiksim.
Palangėj augo gėlės,
Sodintos seserėlių,
O kas dabar ten auga,
Kai niekas jų nesaugo?
Aukštai vėju paskėlęs
Sau plaukia debesėlis.
Greičiau, vejeli, pūski,
Skubėk greičiau, baltuti!
Ką čia širdy turėjau,
Nunešk į tėviškėlę.

P. Kondratas.

NEMUNAS

Nemuną mes vadiname visų mūsų upių tėvu. Ir tikrai, jam tas pavadinimas visai teisingai priklauso: beveik visų mūsų upokšnių, upelių ir upių vandens nuplaukia į Nemuną, o jis jas nuneša į mūsų jūrą motinėlę—į Baltiją. Tik labai nedidelė žemės dalis, kur dar gyvena mūsų broliai, atiduoda savo vandenis Dauguvos upei arba stačiai Baltijos jūrai.

Nemunas, kaip gyvojo sidabro juosta, perjuosia mūsų žemes, plaukdamas per žaliuojančias pievas, per geltonuojančius javais laukus, per ošiančius miškus. Kas nori susipažinti su mūsų tėvynės grožiu, jos praeitimi, tegu tas keliauna Nemunu. Jis visa savo akimis pamatys, daug iš žmonių pasakojimų sužinos, kita jam knygos pabaigs.

Nemunas prasideda toli rytuose, Gudijoje, didelėse pelkėse, dideliais miškais apsuptose. Iš pradžios jis plaukia, kaipo nedidelis upelis, tarp miškų, rinkdamas kitus upelius ir vis didėdamas. Čia jis plaukia ne mūsų žmonių gyvenamu kraštu, mūsų kraštą jis pasiekia tik ties Druskininkais.

Sėskime į laivelį ir plaukime Nemunu iki Gardino. Gardine sustokime kiek ilgeliau, susipažinkime su miestu.

Gardinas — senas miestas. Rusai šį miestą savinasi ir sako, kad jie jį senovėje esą pastatę ir vadinę H o r o d n i a miestu. Čia kadaise gyveno jų kunigaikščiai ir iš čia valdė nemažu žemės plotu. Kada lietuviai pradėjo kurti savo valstybę, o rusai ėmė dėl vidujinių kovų silpnėti, Gardinas pateko į mūsų protėvių rankas. Kęstutis Gardiną buvo atidavęs valdyti savo sūnui Vytautui Didžiajam. Vytautas D. Gardine išbuvo kelis metus. Kai visa Lietuva pateko į Vytauto D. rankas, jis į Gardiną jau negrįžo. Po jo mirties Gardinas pateko lenkų įtakon.

Gardinas ypač pagarsėjo prie karaliaus Stepono Batoro. Jis jį mėgo, jame ilgiausiai gyveno ir mirė. Vėliau Gardine posėdžiavo vienas seimas, kuris neva nutarė Lenkijos-Lietuvos valstybės dalį atiduoti Rusijai, Prūsijai ir Austrijai. Iš tikrųjų, tas seimas, nusimanydamas, koks likimas laukia valstybę, visą laiką tylėjo; ji net „kurčiuoju“ buvo praminę.

Dabar jame gyvena lenkai, o apylinkėse į rytus — gudai, į pietus vėl lenkai, į šiaurę apie Druskininkus — lietuviai. Lenkai miestą pavadino G r o d n o.

Gardine yra kelios bažnyčios ir cerkvės, kai kurios labai senos. Vieną bažnyčią Vytautas D. pastatė, viena cerkvė, spėjama, dar prie rūsų kunigaikščių buvusi įkurta. Ant aukšto Nemuno kranto stovi graži karališkoji pilis. Ją pastatė karalius Steponas Batoras toje vietoje, kur stovėjo senoji pilis. Tą vietą dabar kasinėja ir bekasinėdami užtiko Vytauto D. statytos pilies pamatus, dar gi-

liau—ankstyvesnės mūsų protėvių ir rusų statytos pilies likučius. Tai labai įdomi vieta, nes joje yra ženklų, kurie įrodo, kas ir prieš ką čia šeimininkavo. Per Nemuną yra permesti du didžiuliai tiltai, labai aukštai iškelti. Iš jų Nemunas atrodo kaip juosta, kuria lėtai plaukia sieliai, vikriai narsto baidarės ir žvejų laiveliai.

Plaukime toliau Nemunu į šiaurę. Štai iš kairės atbėgo į Nemuną graži upė, — tai Ančia. Ančia prasideda aukštumoje už Suvalkų miesto, kur netoliese prasideda ir dainių apdainuota Šešupė. Ji, pametusi Suvalkus, prisiartina prie Lietuvos valstybės sienos, perbėga per miškus ir pelkes ir, pagaliau, akmenuotu dugnu sparčiai įsibėgėjusi, puola Nemuno glėbin.

Ančia — svarbi upė. Iš jos per Augustavo kanalą galima patekti į Vislą, — vadinas, iš Nemuno galima nuplaukti vandeniu į Varšuvą, Dancigą ir į kitus Lenkijos miestus, kurie yra prie Vislos. Dabar Ančios upe ir Augustavo kanalu plukdo mišką į Vislą ir į Nemuną.

Kodėl tą upę taip keistai vadina? Gal senovėje jos pakrantėse veisėsi daug ančių? Apie tai iš vietos žmonių negalima nieko sužinoti. Jie lietuviškai nekalba ir šio žodžio nesupranta.

Plaukime toliau, ilgai nespėliokime. **V. B.**

PIRMA DIRBTI

— A, mamyte, a, mamyte,
Nusibodo man rašyti!
Noriu lėkti iš grytužės
Pabėgioti su draugužiais.
Jau daug dirbau, daug rašiau,
O nė kiek dar nelakščiau.
Nusibodo man sėdėti,
Rankoj plunksna vis turėti.
Leisk, mamyte, palakstyti,
Baigsiu aš paskum rašyti!

— Ne, vaikeli, ne, sūnyti,
Pirma tu pabaik rašyti,
O paskum pažaist galėsi,
Kiek tiktai jau tu norėsi,
Nes gi šiandien tu kitokio
Darbo nebturėsi jokio.
Tai dabar tu baik rašyti,
O paskum jau eik lakstyti.

A. Baronas.

Ryto maldelė

Vėl, Jėzuli, pabudau,
už naktelę ačiū Tau.
Gerą dieną man žadi,
imki visą Sau mane.

Žaisiu, mokysiuos šiandien,
ne kitam, o Tau tik vien.
Aš nenoriu nusidėt,
tik Tave karštai mylėt.

Tėvelius varguose guosk,
Sarge Angele danguos,
taipgi saugoki mane,
Laimink mus, o Marija!

A. Šlinskis

Barbutė

Barbutė dar mažytė. Ji dar kvailutė. Ras ant žemės duonos plutelę, tuoj kapt ir į burną. Saldainių popierėlį, kapt į burną. Ras kur žaislelį, ir tą į burnelę.

— Barbut — sako senelis, — nerankiok visko nuo žemės, neimk burnelėn. Tai biauru, negražu. Tik gyvuliukai taip daro. Pamatysi, kaip pavirsi gyvuliuku.

— Su uodega? — klausia išsigandusi Barbutė.

— O kaip tu manai? Ir su snukiu! Ir su tokiom plačiom ausim!...

— Na, na! Ir ką, senutėli?

— Na, ir tėvelis pastatys tau tvartelį kieme ir ten miegosi ant šiaudų. O mamytė neduos tau nei duonutės, nei pienelio, nei sriubos, tiktai žinai ką? Pamazgų!

— Aš nenoriu, nenoriu! — ėmė šaukti Barbutė. — Aš nenoriu būti tvarte, nenoriu pamazgų...

Ir kapt mamytei už sijono...

— Mamyte! — verkia, — aš daugiau neberankiosiu nuo žemės ir nevalgysiu. Aš nenoriu tvarte būti!

Atsiuntė **Kietis.**

Jų šarka nevaišino...

Kaip šarka svečius vaišino

Šeimininkė mūs šarkelė užsiprašė daug svetelių, o pati ragaišį kepa. Triūsia, skuba, sukinėjas, o vis tarška, o vis šneka.

Tešlą užmaišė — bet nepakilo. Krosnin pašovė — kuodą nusvilo. Krosnin malkų daug pridėjo, ir ragaišis supleškėjo.

Pyksta šarka, laksto, šaukia, o sveteliai alksta, laukia.

Ėmė šarka žirnių virti. Puodą žirnių ji pripylė, šaltu vandeniu užpylė. Ir užkaitus ant ugnelės, šneka, kalba su sveteliais.

Verda žirniai, verda, o vis bręsta, kyla, kyla...

Ir iškilo iki viršaus, tik prr, pasipylė ant geležių. Aa, ai! Verda šarka dabar košės.

— Gera bus košelė, sveteliai, geeraa...

Balta, tąsi ir tiršta košelė išėjo, sveteliai dargi seile ryja, net sveteliams seilės varvėjo.

Pradėjo šarka svečiams košelę dalinti: tam šukelėn, tam kaušelin, tam kevalėlin, tam... Ai!

Šarkelė suklupo, puodą su koše sumušė, košelę išbarstė: tam snapą, tam koją, kitam sparnelį nuplikino...

Sveteliai išsigando, visi išbėgiojo. Oi, sarmata šarkai buvo didžiausia.

Atsiuntė **Dilgė**.

Žiemos vargai

Tylumėlis, ramumėlis!
Vien tik sniego baltos gėlės
Krinta paslapčia.
Alkaniems paukšteliams šalta:
Žemę kloja sniegas baltas,
Nes žiema jau čia.

Tik gudri mūs voverytė
Atsargos pasidaryti
Netingėjo ji.
Bet ir ji vargų patyrė,
Nes gilių mažai jau yra,
O žiema gili.

Ir kiškelis greitakojis
Dovanai miške klajoja,
Maisto ieško jis.
Tačiau nėr žolės sultingos
Ir kopūstų skanių stinga, —
Reik badauti vis.

Piktas mūsų krašto vilkas
Jau mėsytės pasiilgo,
Jos tačiau nėra.
Širmuonėliai, kiaunės, lapės
Ir genelis ilgasnapis
Kenčia, nes žiema.

Oi, kaip bloga, vienu žodžiu,
Ir pilkam miške ir sodžiuj, —
Nieks nenor žiemos!
Visi laukia vasarėlės,
Kai jos turtas — gražios gėlės —
Žemę vėl papuoš.

J. **Mackevičius.**

Miegančiai vasarėlei

Debesėlis neša
Baltas pusnis sniego.
Žalia vasarėlė
Po pusnimis miega.
Čiūčia, vasarėle,
A-a-a a liūli,
Baltuos patalėliuos
Tavo grožis guli.
Sapnuok, vasarėle,
Apie kriaušes, slyvas,
Apie plaštakėles
Ir kvapias alyvas.
Prisimink — dainavom
Po plačiuoju uosiu,
Kai nubusi tujen,
Aš ir vėl dainuosiu.

P. Ušeckas

Krinta baltos snaigės...

Krinta baltos snaigės
Ant pilkos žemelės,
Ant plonų stiebelių
Ir menkos žolelės.
Mes, maži vaikučiai,
Džiaugiamės ir šaukiam:
Ačiū Tau, Dievuli,
Mes senai to laukiam!

Bet kiškelis liūdi,
Visą laiką verkia
Ir dienomis budi,
Meldžiasi ir šaukia:
— O, tas baltas sniegas,
Kuris jums patinka,
Tik šunims parodo,
Kur yr mano takas!

Krinta baltos snaigės
Ant pilkos žemelės,
Storu sluoksniu dengia
Žoleles maistingas.

S. A.

DU ŠALČIAI

Rusų pasaka

Švaistėsi lygiais laukais du šalčiai, du tikrieji broliai, nuo kojos ant kojos šokinėdami, ranka į ranką pliauksėdami.

Ir atsiliepė vienas šaltis į antrąjį:

— Šalti brolyti — raudonoji nosyte! Ar ne metas mums pasilinksminti, žmones pašaldyti?

Atsakė anasis:

— Šalti brolyti — mėlynoji norytel Jei nori žmones šaldyti, nereikia laukuose švaistytis. Laukai sniegu užversti, visi keliai užpustyti: niekas negali išbristi, niekas negali išvažiuoti. Bėkime geriau į tamsųjį mišką. Ten, nors mažiau erdvės, bus daug linksmiau: vis kas nors keliu važiuos.

Pasakyta — padaryta. Nubėgo du šalčiai, du tikrieji broliai, į tamsųjį mišką. Bėga, linksminasi, nuo kojos ant kojos srykčioja, per egles, per pušis šokinėja. Senosios eglės braška, jaunuosios pušys girgžda. Per minkštąjį sniegą perbėga — lieka kietoji žievė, pernykštės vasaros stiebelį suranda — pūstelėja, visą kaip perlais apipila.

Ir išgirdo jiedu iš vienos pusės barškutį, iš kitos — skambutį. Su barškučiu sodietis važiavo, su skambučiu — ponas. Ir pradėjo šalčiai tartis ir ginčytis, kuris jų paskui kurį turįs bėgti ir kurį turįs šaldyti. Šaltis brolytis — mėlynoji nosytė, kaipo jaunesnis, taip sako:

— Aš geriau sodietį vysiuos. Aš jį greičiau įveiksiu. Jojo kailiniokščiai seni, sulopyti, kepurė skylėta, kojos vyžuotos. Tu brolyti, kaipo stipresnis, vykis ponėką. Jis, matai, lokio kailin sulindęs, lapinę kepurę užsimaukšlinęs, vilko batus užsimovęs. Aš jojo neįveiksiu.

Šaltis brolytis — raudonoji nosytė tik šypsosi, tik šypsosi.

— Jaunas dar tu, — sako, — brolyti! Na, teesie, kaip tu nori: vykis sodietį, o aš vysiuos ponėką. Vakarą susitiksime, pasipasakosime, kas mūsų turėjo lengvą darbą ir kas sunkų. Tuo tarpu sudie!

— Sudie, brolyti!

Šviltptelėjo, brakštelėjo, nubėgo.

Tik saulei nusileidus, susitiko broliai vėl lygiame lauke, klausinėja vienas antro.

— Tai tu, brolyti, aš manau, prisikamavai su tuo ponėku, — kalba jaunesnysis, — ir nieko, man regis, jam nepadarei? Na, ar galima toksai įveikti!

Vyresnysis tik šypsosi.

— Ė, — sako, — šalti brolyti — mėlynoji nosyte, jaunas dar tu ir mažai išmanai! Aš jį taip pagerbiau, kad jis ištisą valandą šildysis ir nesušils.

— O lokio kailiai, o lapinė kepurė, o vilko batai?

— Neišgelbėjo. Įlindau aš į jo lokio kailius, į kepurę ir į batus, ir pradėjau gnaibyti, šaldyti. Jis spaudžiasi, jis dangstosi, galvoja: „Štai aš nė vienu sąnariu nepajudėsiu, gal būt, man bus šilčiau". Apsiriko jis, vargšas! Aš to tik ir norėjau. Kaip pradėjau aš jį šaldyti, vos gyvą paleidau iš šlajelių. Na, o ką tu padarei savajam sodiečiui?

— Oi, šalti brolyti—raudonoji nosyte, negražiai tu su manim pasielgei, kad iš karto į mano protą neprabilai, nepamokei. Aš tikėjaus sodietį sušaldyti, o pasibaigė tuo, kad jis man šonkaulius apdaužė.

— Na, kaip tatai galėjo atsitikti?

— O buvo šitaip. Važiavo jis, ir tu pats matei, malkų kirsti. Jam bevažiuojant, pradėjau aš jį šaldyti. O jis nenusigąsta, dar plūsta: kad jį, tą šaltį! Aš net užsigavau ir dar labiau pradėjau jį gnaibyti ir spirginti. Tik ne ilgai aš taip linksminaus. Atvažiavo jis miškan, sustojo, išlipo iš rogių ir griebėsi kirvio. Štai dabar, pagalvojau sau, aš jį jau pribaigsiu. Įsiveržiau aš jam po kailiniokščiais ir pradėjau šaldyti. O jis kerta, o jis kerta, tik skiedros lekia į visas puses. Aš žiūriu,—jis jau kaista, po kailiniokščiais man pačiam ankšta, — pabėgau. O jis vis dirba, vis dirba, ir visai nešąla, bet prakaituoja. Žiūriu, — jis kailiniukus nusivilko, ant kelmelio padėjo. Nudžiugau. „Palauk, galvoju, aš tave pamokinsiu"! Kailiniukai visi šlapi, aš į juos įsisukau, sušaldžiau, kad galima laužyti. „Na, pamėgink tu jais, džiūgauju, apsivilkti, tada geriau įvertinsi mane". Pabaigė jis darbą ir atėjo prie kailiniukų. Aš visas iš džiaugsmo net sudrebėjau! Pažiūrėjo sodietis ir nusispiovė. „Spiaudyk, spiaudyk, pamaniau, bet manęs taip greitai nenusikratysi!" O jis išsirinko pagalį ilgesnį ir šakotesnį ir pradėjo kailiniukus plakti. Plaka ir spiaudo. Aš norėčiau kuo greičiausiai iš jo kailinių pabėgti, tačiau negaliu, gauruose įsisukęs esu, nepajėgiu ištrūkti. O jis plaka, o jis plaka! Pagaliau, pasisekė man paspruktí, maniau, kaulų nebesurinksiu, iki šiol šonus gelia.

— Na, na!

aš.

* * *

Vakaro danguj žvaigždelės
Spindi, šypsosi meiliai;
Mirga, tviska ir vilioja
Jų auksiniai spinduliai.

Tyliai migdo vaikužėlį
Pasaka žvaigždžių graži.
Kartais šilą pabučiuoja
Ir nurieda dangumi.

Kai aš mažas buvau

Kaip aš pragyvenau pirmuosius šešerius metus, nieko nebeatmenu. Kai sulaukiau septintuosius, motina nuvedė mane mokyklon. Ne vienas gali paklausti, kodėl mane nuvedė mokyklon ne tėvas, bet motina. Mat, tėvelis mano buvo miręs, palikdamas mane dar visai mažą. Taigi, kai motina pranešė man, kad rytoj ji nuvesianti mane mokyklon, aš visą dieną galvojau apie tai ir visą naktį nesumerkiau akių, laukiau rytojaus, kad galėčiau greičiau eiti mokyklon.

Sulaukiau, pagaliau, ir kitos dienos. Aš anksti nusiprausiau, suvalgiau pusryčius ir su motina išėjau iš namų. Mokykloje radau daug tokių pat vaikų, kaip ir aš buvau. Visi sėdėjo suoluose, kampe stovėjo didelė juoda lenta, ant sienos kabojo žemėlapis ir keletas paveikslų. Mokytojas ir mane pasodino suolan su kitais vaikais. Per pamoką jis rašė ant lentos kreida, vaikams liepė rašyti į sąsiuvinius.

Mokytojas priėjo ir prie manęs ir paklausė, kuo aš vardu. „Juozas",—drąsiai atsakiau jam. Po to mokytojas priėjo prie lentos, parašė didelėmis raidėmis „Juozas", ir liepė parašyti ir man. Aš atsargiai priėjau, paėmiau gabalą kreidos ir nedrąsiai ėmiau rašyti tokias pat raides, kokias buvo parašęs mokytojas. Kai pabaigiau rašyti ir parodžiau kitiems savo darbą, visi vaikai ėmė juoktis: mano raidės buvo visai ne tokios, kaip mokytojo; aš nuo rašymo buvau visas iškaitęs. O kai vaikai ėmė juoktis, man pasidarė labai nesmagu. Jaukiau pasijutau, kai mokytojas pagyrė mane, sakydamas, kad iš manęs būsiąs geras mokinys.

Aš pasilikau mokykloje. Bėgo dienos po dienos, savaitės po savaitės, mėnesiai po mėnesio. Taip ir pasibaigė mokslo metai. Mokytojas paskutinę dieną liepė mums ateiti be knygų ir sąsiuvinių. Sakė, kad tą dieną pamokų jau nebebus. Susirinkome visi. Atėjo ir mokytojas. Mes visi sutartinai jį pasveikinome. Už tai jis mus pagyrė. Sukalbėjome maldelę, susėdome,— ir pradėjo kalbėti mokytojas. Jis mums sakė, kad nuo šios dienos prasideda atostogos, kad mes nelankysime mokyklos, kad reikia gražiai elgtis, nedaryti skriaudos kitiems vaikams ir kaimynams, nenaikinti medelių, neerzinti šunų ir kačių, nedraskyti paukščių lizdelių, visados klausyti savo tėvų ir vyresniųjų. Mes prižadėjome visa taip daryti, kaip jis mus moko. Atsisveikinome ir išsiskirstėme kas sau.

Greitai prabėgo atostogos, atėjo vėl mokslo metai. Aš jau mokiaus antrame skyriuje. Mokslas man sekėsi neblogai.

Trečiais mokslo metais mokytojas nukėlė mane į trečią skyrių, o ketvirtais — į ketvirtą. Penktais mokslo metais aš jau pabaigiau mokslą. Aš nuoširdžiai padėkojau mokytojui už darbą ir triūsą,

Aš jau nevaikščiojau mokyklon, bet pas mokytoją dažnai užeidavau: vis dar ėmiau iš jo knygų pasiskaityti. O kai labiau pasiūgėjau, pradėjau skaityti ir laikraščius. Tuomet dar nėjo nei „Aušrelė", nei „Varpelis", tai reikėjo iš karto pradėti skaityti didžiuosius laikraščius. Paskui labai pamėgau vaidinimus ir eidavau kitiems į pagalbą, kai buvo ruošiami vakarėliai.

Visamylis.

Gandro nuotykiai Egipte

Egipte nepaprastas karštis. Gyvuliai tenai toki, kokius kituose kraštuose galima matyti tiktai žvėrynuose. Ir medžiai, krūmai, gėlės kitoki, o žolė tokia aukšta, kad dramblys joje gali pasislėpti.

Saulė tenai taip kaitina, kad pas mus dėl tokios kaitros reikėtų uždaryti mokyklas keliems mėnesiams. Užtai kai pradeda lyti, tai vanduo griūte griūva žemyn, tiesiog gali skėtį sulaužyti.

Taigi tame krašte ant špygmedžio šakos tupėjo kartą vienas gandras labai nusiminęs.

Jis buvo pirmą kartą drauge su kitais atlėkęs į Afriką. Iš pradžių jam čia gana patiko. Tik paskui užėjo nepakenčiami karščiai. Gėlės ir medžiai nuvyto, žolė išdžiūvo, žvėrys išsislapstė, kur galėjo, upė Nylas beveik išdžiūvo.

Tada visi gandrai subruzdo ir pasileido lėkti į savo kraštą. Bet vienas jaunas gandrelis turėjo palikti Egipte, nes buvo sparną išsisukęs. Taigi dabar tupėjo nuliūdęs ant spygmedžio šakos ir galvojo apie savo gimtąjį kraštą, žiemių šone, apie gražią kūdrą ir patogų lizdą ant klebonijos, kuriame buvo gimęs.

— Kaipgi čia toliau bus? — atsidūsėjo gandras.

— Labai gerai — atsakė jam špygmedis, — tegu tik pradeda lyti.

— O ar greit pradės?

— Neilgai trukus, aš jaučiu einantį lietų visu savo kamienu ir šakomis.

— Palauk, ką aš girdžiu? — paklausė gandras.

— Ką girdi? Tai vieno medžio žievė taip braška nuo sausros.

— O čia vėl kas?.. Lyg stiklai kur dūžtų.

— Tai tiktai du mano lapai nukrito ir sutrūko.

— Nepaprastas karštis! — sutauškėjo snapu garnys, pakėlęs galvą. Medžių žievė braška, lapai iš kaitros trūksta, kaip stiklas! Mano kraštas man geriau patinka. Žiemą, sako, tėnai nemalonu esą, dėlto kuriam laikui išlekiame kitur; bet dabar, kada pradėjo saulė šildyti, tai labai gera, gražu. Man tiesiog širdį skauda, kad šį kartą negalėjau su kitais gandrais parlėkti.

— Palauk, ir čia bus gražu, — stengėsi raminti jį medis. Kai užeis lietus ir nublaškys pernykščius lapus, tai mes, medžiai, naujais pasipuošime ir pražydėsime.

— O tas lietus ar labai nemalonus? — parūpo gandrui.

— Šiurpu esti, bet gražu! Taigi patariu tau nusileisti į mano kamieno tuščią vietą; tenai bus ramiau. Tik greičiau, nes lietus jau čiapat.

Netrukus visas debesys nugriuvo iš dangaus. Garnys, kaip nublokštas, nusirito iš medžio. Visas peršlapęs su dideliu vargu pakilo aukštyn ir įlindo į medžio išdubą.

— Vargeli tu mano, vargeli! — atsidūsėjo jau įduboj.

— Bus ir blogiau dar,—pasakė jam medis, — užtai paskui bus taip puiku, kad ir įsivaizduoti negali.

Lijo dieną ir naktį. Vanduo šniokšdamas tekėjo iš aukštumų į Nylą. Nylo vanduo pakilo, išsipylė per krantus ir visą klonį apsėmė. Gyvuliai spruko tolyn nuo upės į aukštesnes vietas, beždžionės, įsikrausčiusios į medžių viršūnes, skurdžiai šūkavo.

— Netrukus visa tai praeis, — pasakė paskui špygmedis, — aš jau-

čiu, kaip man nauji lapai sprogti rengiasi.

Iš tikrųjų, po kelių dienų lietus ėmė silpnėti ir, pagaliau, visai paliovė lįję.

Klonyje vanduo pranyko, pradėjo viskas taip greit augti, kad gandrui baisu pasidarė.

— Dievulėli, kaip šaute šauna aukštyn! — stebėjosi jis, žiūrėdamas į artimiausią krūmą.—Tiesiog matyt, kaip auga.

— Čia viskas greit auga, tik pažiūrėk į mano lapus — rytoj jau nematysi gražesnės viršūnės už manąją. Atsitūpk aukščiau, tai matysi, kaip gražu aplinkui. Ten bus tau ir saugiau.

— Saugiau? — nustebo gandras ir pasipūtė. — Kas gi galėtų man ką padaryti? Mane visur mėgsta ir neduoda skriausti. Ir čia prie Nylo mane žmonės taip pat gerbia, kaip ir ten šiaurėje.

— Aš ne apie žmones kalbu. Čia yra, pavyzdžiui, gyvačių...

— Gyvačių!—apsidžiaugė gandras. Mat, namie jis labai mėgdavo gyvačiukes rankioti ir ryti. — Jos man labai gardžios, o aš jau taip seniai ką prarijęs.

— Argi turėtum drąsos stoti į kovą su gyvate? — nustebo špygmedis. — Čia visi gyvačių bijo.

— Na tik parodyk man gyvatę, — paprašė gandras, — tai pamatysi, kaip su ja apsidirbsiu. Čia taip prižėlę, kad sunku pamatyti, kas žeme slankioja.

— Taip, čia žemė derlinga. Ar tavo krašte kitokia?

— Ir ten vasarą auga, želia ir žolė, ir javai, ir medžiai, tik su saiku. Šiaurėje viskas daroma sąmoningai, palengva, ne galvotrūkčiais.

— Vis dėlto puiku, kai viskas taip greit aukštyn kyla, žiedus leidžia.

Gandras tupėjo medžio viršūnėje, dairėsi aplinkui ir stebėjosi, kaip čia viskas smarkiai augo, lapojo, kaip visur paukščių ir gyvulių knibždėte knibždėjo.

Visas upės krantas, neseniai toks plikas, tuščias, dabar buvo prižėlęs aukštų žolių. Buvo matyti ir jų gražus atspindis vandenyje. Ant kiekvienos šakelės galėjai pastebėti kokį paukštį, ant kiekvienos gėlės margavo drugelis. Aukštoj žolėje strykčiojo elniai, antilopės ir grakščios stirnelės. Prie vandens leidosi stumbrų kaimenė, kitur matyti buvo dramblių būrys, jie žygiavo galvas iškėlę, trimituodami. Sutemus taip sustūgo liūtas, kad aplinkui kas gyvas iš baimės suvirpėjo ir sustingo.

— Matau didelę biaurią kiaulę, — pasakė paskui gandras. — Ant keteros ji nešasi vaiką dar biauresnį... Dabar juodu voliojasi žolėje.. Kiaulytė kriuna...

— Tai ne kiaulė, tai begemotas, arba Nylo arklys! — nusijuokė medis. — Ar tavo krašte tokių nėra?

— Yra tiktai tikrų kiaulių, tik jų neleidžia visur bastytis, nors jos toli ne tokios didelės ir tokios šlykščios. Mūsų krašte žmonės žiūri daugiau tvarkos. Kas gi tenai išturėtų, jei taip viskas eitų, kaip čia.

Špygmedis nieko į tai neatsakė — jis nesuprato, ką gandras apie tvarką pasakė, ir neturėjo kada pagalvoti, nes jau laikas buvo jam baigti žydėti ir pradėti vaisius auginti.

Gandras, tuo tarpu pasidairęs po apačią, paklausė:

— Špygmedi, kas gi ten ateina? — Dabar lipa skersai pargriuvusio medžio kamieną.

— Taigi, mielas drauge, tai yra viena iš mūsų gyvačių. Noriu pažiūrėti, kaip tu ją rysi.

Gandras su pasibaisėjimu pažiūrėjo į tą baidyklę, palengva atslinkusią žeme. Dabar ji sustojo,

susirietė ir, pakėlus galvą, ėmė apžiūrinėti gandrą. Gyvatė buvo mažiausia trijų metrų ilgio ir labai drūta.

— Ar tai... Ar tai... gyvatė? — pramikčiojo išsigandęs gandras ir pakilęs nutūpė aukščiau ant šakos.

— Taip, gyvatė. Čia nėra geresnių. Tik greičiau ją pačiupk, kad nenušliužtų toliau. Matau, kad ji šiandien dar neėdus.

— Ar ji ir aukštyn pašokti galėtų? — virpančiu balsu paklausė gandras.

Jis tuojau būtų pakilęs ir nulėkęs kitur, tik iš išgąsčio negalėjo pasijudinti.

— Nebijok, pas tave ji neįlips. Juk negali reikalauti, kad pati ateitų ir duotųsi suėsti, — nusijuokė špygmedis. — Be to — žiūrėk — dar atsirado iš kur jauna antilopė; su ja turėsi apsidirbti.

— Baisu! — susipurtė gandras.

— Kas baisu? Juk pats gyreisi, kad gyvates rydavęs. Taigi gyvatės ėda antilopes, o tu gyvates.

— Ne! — sušuko gandras, — aš jos nepajudinsiu! Gyvatės, apie kurias kalbėjau, mažos, gardžios, ne tokios baidyklės, supranti?

— Žiūrėk, jau antilopė čia, — pasakė špygmedis.

Nenujausdama pavojaus, grakšti antilopė atstrykčiojo, smagiai mekendama. Tuojau šoko prie jos gyvatė, apsivyniojo kelis kartus aplink jos kūnelį ir taip suspaudė, kad žvėrelis sugniužo, kaip kempinė. Net surikti nepajėgė.

— Jau baigta, — tarė medis, — dabar pažiūrėk, kaip gyvatė ris.

Gandras gavo pamatyti, kaip gyvatė, pasiguldžius antilopę, pradėjo ryti ją su oda ir plaukais. Kaip koks didžiulis kamuolys, nuslinko palengva antilopės kūnas išilgai gyvatę.

— Tuojau ji atsiguls ir virškins, — paaiškino medis. — Dabar ji niekam nieko nedarys, gali nusileisti žemyn ir ją praryti.

— Labai dėkui! — atsakė gandras, dar vis virpėdamas iš baimės.

— — — — — — — — — —

(b. d.).

ŽIEMA

Mūs žemelė pasipuošė
Šalto pūko šydeliu
Ir miegučiui pasiruošė
Po tuo baltu pūkeliu.

Šiaurės svečias kaskart spaudžia
Upes, ežerus visus.
Nepalietęs nepaleidžia
Nė mažyčių žandelius.

Tai įgnyba, tai užgauna
Nosį, kojas ar ausis,
Ašarėlėmis nuplauna
Mėlynąsias jų akis.

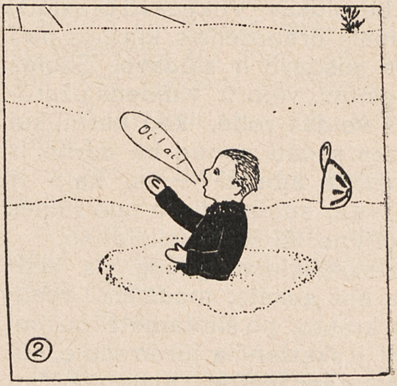
Bet mažyčiai jo nebijo,
Laksto, čiuožia ledučiu,
Daineles linksmas dainuoja, —
Ir jiems gera ir smagu.

O bakužėse langeliai
Žydi rožėms, jurginais,
O kaip džiaugiasi vaikeliai
Papuošimais tais gražiais!

Tveraitis

TADO NELAIMĖ

Žiemą, kai saulutė šviečia,
Gamta, rodos, kvieste kviečia
Pas save. Štai tokią dieną,
Matom, ir Taduks Paulėnas
Laukeliu linksmai sau drožia
Pasidžiaugt gamtužės grožiu.

Eina džiūgaudams vaikinas,
Vaizdai jo akyse pinas.
Jais jis taip susižavėjo,
Jog... duobės nepastebėjo
Ir vargšelis, lyg nemitęs,
Į tą duobę pūkšt įkritęs.

— Gelbėkit!—garsiai sušuko,
Nusigandęs mūs vyrukas.
Šauksmas plačiai nuaidėjo.
Čia kaimynas kaip tik ėjo,
Tat išgirdęs, tekins bėga
Gelbėt artimą iš bėdos.

Ir netrukus, matot, Tadas
Žemės paviršiuj vėl rados.
Jis širdingai padėkojo
Savąjam išgelbėtojui.
Po to šiek tiek pakalbėję,
Jie savais keliais nuėjo.

ŽVEJO SŪNUS

Tai buvo ramaus būdo, mėlynų akių berniukas. Vilkėdavo prastais, naminiais drabužėliais, kuriuos pati mama ausdavo ir siūdavo. Saulės nudegintas, vėjo ir vandens užgrūdintas veidas rodė, kad berniukui netenka sėdėti namie be darbo ir dykinėti, o atbulai — jis, kaip ir visų žvejų sūnūs, dirbo nuo saulės patekėjimo iki jos nusileidimo.

Laisvalaikiu mėgdavo jis atsisėdęs ant aukšto, medžiais apaugusio kranto, po šimtamete pušimi žiūrėti į skęstančią jūron saulę, kurios raudoni pirštai glamonėdavo jo rudą veidą. Nebūdavo jo ten tada, kai padangę niūrios išvaizdos debesys dengdavo.

Tačiau ar visuomet jis galėdavo, besileidžiant saulei, ten stovėti ir jo pamylėtąją jūrą stebėti. O ne — Juozukas (toks jo vardas buvo) su savo tėveliu kartais kelias dienas jūroje plaukydavo. Tuomet jo vyresnioji sesutė Arvilė dažnai eidavo pajūrin ir, atsistojusi ant aukšto kranto, priglaudusi ranką virš akių, žiūrėdavo į beribę, susiliejančią su dangumi jūrą, bene pamatys jūros paviršiuje juodą taškelį. Bėgdavo tuomet ji namo pranešti linksmą žinią:

— Mamyt, Juozukas su tėveliu grįžta.

Raukšlėtas motinos veidas džiaugsmu nušvisdavo.

— Dėkui Aukščiausiajam! Einame pasitikti: juk jie išalkę, pavargę.

Po valandos visi keturi linksmi būdavo pirkios viduje. Motina su Arvile sukinėdavosi apie laimikį — įvairaus didumo žuvis, o devyniametis žvejys ir tėvelis malšindavo savo alkį.

Taip slinko laikas. Juozukas, žiūrėdamas į gražiąją jūrą, dažnai ilgėdavosi kažin ko, o ko pats nežinodavo, nors stengdavosi atspėti.

Vasaros pabaiga artėjo. Rečiau pasitaikydavo gražiųjų saulėlydžių, kuriuos Juozukas taip mėgo. Vieną kartą, kai rytuose vos paraudęs dangus pranašavo artėjančią dieną, išplaukė tėvelis į jūrą žvejoti.

Vakar prašė Juozukas, kad tėvelis leistų jį kartu plaukti, bet šis atsakė:

— Ne, vaikeli, tu po vakar dienos pavargęs. Pailsėk, nes bloga, kaip jauni per daug nusidirba. Senatvė sunki būna...

Juozukas sutiko, nes buvo pratęs savo tėvelio klausyti.

Jūra buvo rami. Dangus mėlynas, mėlynas ir tik vakaruose klaidžiojo keli, lyg paklydėliai, debesėliai.

Tačiau apie vidudienį iš vakarų pradėjo kilti juodi debesys. Juozukas, kuris triūsė prie pirkios, neramiai apsidairė... Tėvelis vienas išplaukė... Jį audra gali užklupti. Dieve, Dieve, kad tik jam kas nors blogo neatsitiktų! Jo širdis, lyg ką blogo nujausdama, smarkiai plakė.

Tekinas nubėgo pajūrin. Jūros bangos didėjo. Saulė buvo pasislėpusi, o juodi debesys jau didesnę dangaus pusę aptraukė. Neramus žiūrėjo Juozukas į šėlstančią jūrą, tačiau nieko, išskiriant didejančias bangas ir niūrų dangų, nematė.

Praėjo valanda, praėjo dvi, trys... Artėjo vakaras. Juozukas ir namiškiai kaip nesavi. Dažnai jie skuba pajūrin, tačiau veltui — tėvelis negrįžta.

Juozukas bėga šen, bėga ten ir... prisimena, kad pas juos yra valtis. Bėga į pirkią.

— Mama! — šaukia jis, o jo balsas dreba. — Aš plauksiu tėvelio ieškoti, aš...

— Sūneli mano, kas bus, kai tu nuskęsi. Melskime Dievą, kad Jis teiktųsi mums tėvą sugrąžinti.

Bet sūnus tų žodžių negirdėjo. Arvilės padedamas nutempė valtį pajūrin ir po valandėlės jaunasis žvejys atsidūrė tarp putojančių bangų. Kaip tėvelis jį mokė, plaukė prieš bangas, nes iš šono bangos gali laivelį apversti.

— Sudieu, Juozuk, žiūrėk, kad...

Kitus sesutės Arvilės žodžius vėjas nuslopino. Juozukas plaukė. Kranto nesimatė. Vėjas tai mažėjo, tai didėjo, tačiau bangos vienodai šėlo. O vakaras artinosi, Juozuką apėmė baimė, norėjo grįžti. Bet ne! Juk jis žvejo sūnus... neturi bijoti jūros, bet... kas čia? Lenta! Ach Dieve... Irklas užsikabino už kažin kokios drobės. Tai burės, tėvelio laivo burės!..

Beviltiškai Juozukas žiūrėjo į vandenį. Jo akyse spindėjo didžiausias nusiminimas. Norėjo jau šokti vandenin ir skęsti... nuskęsti toj vietoj, kur jo tėvelis žuvo.

Bet atsiminė mamą, Arvilę. Kaip jos gyvens jam žuvus?.. O gal tėvelis dar gyvas. Nuplaukė ten, nuplaukė šen – nieko nesimato. O gal reiktų jį pašaukti?

— A-ū-ū-ū-ū! — sušuko.

— Ū-ū-ū-ū-ū! — pasigirdo dešinėje.

Juozukas net pašoko iš džiaugsmo. Dieve, Dieve! Tėvelis gyvas! Kiek tik leido jo jaunos jėgos, užgulė ant irklų, nebodamas, kad iš šono mušančios bangos gali apversti laivelį. Du kartus laivelis buvo tiek pakrypęs ant šono, kad trečdalis laivo vandens prisisėmė.

— A-ū-ū-ū-ū! — vėl sušuko uždusęs.

— Juo... Juozai! — pasigirdo čia pat.

Atsisuko ton pusėn. Bangos blaškė rąstą, o už jo užsikabinęs laikėsi tėvelis.

— Tėveli...

— Juozai...

Ir tėvelio galva nusviro. Vieną ranką paleido nuo rąsto. Juozukas žinojo, kad susijaudinęs tėvas gali paleisti nuo rąsto ir antrą ranką ir nugrimsti tuomet, kai taip arti buvo išgelbėjimas. Paliko laivelį ir šoko su drabužiais vandenin.

Viena ranka laikydamas laivelį, kita tėvelio rankovę, prisistūmė arčiau sieliaus.

Tėvelis tylėdamas paleido ranką nuo sieliaus, čiupo už sūnaus liemens, o paskiau už laivelio krašto.

— Sūnau... lipk...

— Tu... tėtyt... tu lipk pirmas.

— Tėvas sunkiai įlipo, griebė sūnų už rankos ir po valandėlės abu buvo laivelyje.

*
* *

Kai po sunkios kovos su bangomis jie buvo ant kranto, tėvas paskutinėm jėgom griebė sūnų glėbin ir, bučiuodamas jo šlapią, jūros vandens išplautą, veidą, sušuko!

— Sūnau, tu... tu esi tikrai vertas žvejo sūnaus vardo... Aš dabar ramus galėčiau mirti, nes žinau, kad yra tas, kuris mokės motiną aprūpinti, kuris mokės su gyvenimo ir jūros audromis kovoti.

J. Mackevičius

ŽINELĖS

Akmeniškė, Švenčionių apskr. *Ir čia buvo vaikų eglutė.* Sausio 22 d. tėvų pasamdytos mokytojos p lės J. Verikaitės rūpesčiu čia buvo surengta vaikams eglutė. Gretimų kaimų vaikučiai, mokytojos mokiniai, dailiai pasipuošę, prie eglutės parodė gausiai susirinkusiems tėvams ir jaunimui savo sugebėjimus. Per dvi valandas vaikučių būrys pasakė daug gražių eilėraščių, pridainavo dar negirdėtų jaunimui dainų, parodė daug gražių žaidimų. Susirinkusieji buvo nustebinti taip gražiu vaikučių pasirodymu, o drauge ir patenkinti savąja mokytoja, kuri, savo darbo negailėdama, tiek daug pasiekė. *Korespondentas.*

Švenčionėliai *Eglutė.* Šiemet ir mes, vietos lietuviai vaikučiai, buvome neužmiršti. Naujuose Metuose susirinkę L. Žygo bute radome mums paruoštą eglutę. Eglutę užsidegę, pagiedojome kalėdinių giesmių, dainų ir padeklamavome eilučių. Už tai mums „liliputas" atnešė nuo Kalėdų senelio dovanų. Po to pažaidę išsiskirstėme, džiaugdamiesi savo laimėjimais. *Jonė.*

ŽAIDIMAI

Fantai

Teko pastebėti, kad žaidėjai, kai kada nežino, kaip reikia savo „fantus išpirkti". Čia duosime visą eilę uždavinių, kuriais reikale galėsite pasinaudoti. Ir taip, fanto išpirkėjui galima užduoti:

1) Įspėti mįslę, padeklamuoti, padainuoti, greitakalbę pasakyti, gyvulių garsus pamėgdžioti, dauginimo lentelę iš kito galo pakartoti, švilpauti nesijuokiant, pasakyti sakinį be *r*, *m*, *dž*, *au*, *ai*, pasakyti penkias upes ar miestus ir t. t.

2) Parodyti liūdną, linksmą ir rimtą veidą, pagirti ar papeikti save. Pagirti draugą, su kuriuo nesi geruoju. Papasakoti apie rūkymo ar degtinės kenksmingumą. Padaryti kelioliką gimnastikos pratimų. Padaryti malūną su rankomis,—kairę sukti į vieną pusę, dešinę—į kitą. Papasakoti atsitikimą ar visą savo biografiją. Nesijuokti, nors ir visi juokintų. Pakartoti veidų išraiškas, įverti adatą, stovint ant vienos kojos.

3) Pabūti nebyliu, susišnekėti pirštais. Pamėgdžioti muzikos instrumentų garsus. Sutikti ir pasišnekėti su nematomu svečiu. Nušokuoti į nurodytą vietą ant vienos kojos. Papasakoti, ką žinai iš istorijos ar gamtamokslio. Su juodu pieštuku „raudonai" parašyti. Skaičiuoti nuo šimto atgal ir vis praleisti nelyginius skaičius.

4) Pačiam save sudeginti (užrašyti ant popierėlio „save" ir tą popierėlį sudeginti). Save pabučiuoti (veidrodyje). Paimti ko pats nematai (savo ausį). Pažinti draugą iš balso, iš drabužių. Pereiti per kambarį, jei eini vieną žingsnį priekin, o du atgal. (Žingsnis priekin, apsisukti, du žingsniai atgal atsisukti, žingsnis vėl priekin ir t. t.).

Panašių uždavinių galima labai daug sugalvoti. Juos reikia pataikyti duoti tokiems draugams, kurie bespręsdami daugiau juokų padarytų.

LAIŠKŲ DĖŽUTĖ

Vytis. Nebeatmename, kad būtume gavę anuos eilėraščius. Gal juos perdavėme tiems, kam perduodame ir šį laišką. Iš jų laukite atsakymo rūpimais klausimais.

J. Al—as. Sąsiuvinį su pasakomis gavome, ačiū. Kas tiks, vėliau įdėsime.

Wydawca-Leidėjas **L. Cicėnas** Redaktor-Redaktorius **V. Budrevičius**
Drukarnia-Spaustuvė „RUCH" Wilno